

Private law principles in Ukrainian and European Legislation: Comparative analysis

Kiril Olena

Chernivtsi, Ukraine

E-mail: kiril.olena@chnu.edu.ua

Oksana Kiriak

PhD (in Law), Associate Professor of the Private Law Department

Yuriy Fedkovych Chernivtsi National University (Ukraine)

o.kiriyak@chnu.edu.ua

Abstract

This publication highlights the importance and major gaps of the principles of private law. The relevance of the issue is unambiguous because Ukrainian legislation really needs to be improved. On the way to improving legislation it is important preserve the essence of legal doctrine. Bringing legislation closer to EU law is a complex task that requires careful planning, resources, careful development of draft regulations, coordination of relevant activities, and monitoring of compliance with obligations. In my opinion, comparison is the best method for improving and expanding legislation in the field of private law.

Keywords: *private law, principles, DCFR, EU law*

Introduction

The question of the principles of private law has long been open in the scientific activities of many scholars. There are many questions about this topic due to the incomplete presentation of the basic principles of private law in the legislation of different countries. That is why, thanks to the method of comparison, it is possible to understand the legal nature of these concepts more broadly. It can be argued that Ukrainian private law principles are similar to European private law principles but they are not perfect, that's why Ukraine is on way of enhancement.

Presenting main material

It is well known that the principles of any branch of law are guidelines, fundamental provisions, that make up its main content, determine the direction of legal regulation of

the essential sphere of public relations. The importance of the principles is difficult to overestimate: they contribute to the unity, internal integrity and systemic nature of legal regulation, determine the foundations of the legal regime within a particular industry, are the basic guideline for both lawmaking and law enforcement. In addition, the principles play a crucial methodological role in scientific knowledge, as they are the foundation for the construction and justification of theoretical concepts and doctrinal models designed to solve the problems of sectoral (sometimes intersectoral) regulation. It is safe to say that effective legal regulation of any subject area of public relations is achieved only with a clear definition and mandatory consideration of the provisions that are fundamental, regardless of whether they are directly enshrined in law, or necessarily derived from it.

In domestic jurisprudence in the most general form, the principles of law are characterized as guidelines that determine the content and direction of legal regulation of public relations. In private law, in particular, general principles serve as a vehicle for the conveyance information on the subject matter, of the interpretation of legislation, and of the filling of gaps.

The methodological foundations of this study are a set of methods of scientific knowledge, which include: logical and semantic – in disclosing the legal framework for regulating this institution and the study of its provisions, structural and logical and comparative legal methods – in analyzing existing research papers, which examine the legal nature of the principles of private international law.

Many researchers have raised this issue. According to S. Alekseev, legal ideas are the central link of legal matter – these are intellectual, spiritual provisions that penetrate into the very flesh of law and are objectified in it [2, p. 158]. In a similar way, J.L. Bergel characterizes the fundamental principles as the ideological basis of objective law [4, p. 171], the basis of any legal structure [4, p. 178], the framework of a legal opinion [4, p. 180]. S. Alekseev calls the fundamental principles a centuries-old property of society, the concentration of its socio-historical experience, which forms the foundation of society as a whole [1, p. 28]. J.L. Bergel notes such properties of fundamental ideas of law as their permanence and transcendence [4, p. 167].

The Ukrainian legal system, by its individuality, belongs to the Romano-Germanic legal family (system of continental law). It is a substance based on a pandectoral system, where the leading legislative sources are codified laws. It also has a well-structured hierarchy of regulations.

Normative legal acts in Ukraine have different legal force depending on the subject of lawmaking and the issuing state body.

Private law includes primarily the rules of civil law. Here the legal priority (as opposed to public law) in matters of private interests, the initiative depends on the will of individuals, citizens, their associations, non-governmental entities, and regulation is based on coordination.

In 2003 was marked by the completion of the civil law reform – the new Civil Code based on market principles was adopted on January 16, 2003 and came into force on January 1, 2004. Ukrainian legislation does not contain a precise definition.

principles of private law. However, there is a clear delineation of principles in accordance with the branches of private law for civil and labor law.

Analyzing Ukrainian private legislation, we came to the conclusion that the principles of civil law most widely reveal the essence of all the principles of private law.

General principles of civil law are enshrined in Article 3 of the Civil Code of Ukraine. According to this norm, the general principles of civil law are:

- 1) inadmissibility of arbitrary interference in the sphere of personal life;
- 2) inadmissibility of deprivation of property rights, except in cases established by the Constitution of Ukraine and the law;
- 3) freedom of contract;
- 4) freedom of entrepreneurial activity, which is not prohibited by law;
- 5) judicial protection of civil rights and interests;
- 6) justice, good faith and reasonableness [8].

However, is the above list of principles exhaustive and do they only claim to be normative? This question is debatable. For example, Tiunov believes that an official list of generally recognized principles and norms of international law is not needed, since it is clearly formulated in the 1975 Helsinki Final Act [12, p.172]. In this regard, through the explicit application of this document as generally accepted law (*lex generalis*) to outer space, according to Fabio van Loon, we must encourage international de-escalation, relying on an advanced defensive posture both in space and even more so in the territories of all the legal states of today [9, p. 20].

Talking about European legislation it should be mentioned that regulations are applied in the most priority areas for adaptation of domestic Ukrainian legislation: business, transport and communications, taxation, environmental protection, energy (including nuclear), intellectual property, standardization and certification, customs regulation, agricultural policy, etc.

To examine the comparative analysis of Ukrainian and European private law principles we used qualitative methods to gather data about the fundamental principles of private law. We analysed many articles and theories and chose the most suitable in our opinion, which most extensively reveal the essence of our research object.

One of the most important regulations describing the principles of private law is DCFR. The Draft Common Frame of Reference is the result of more than 25 years of academic research on European private law, and was published in October 2009, whose purpose is actually to develop a methodology for improving the European concept of private law. Against this background, this book presents and critically analyses the DCFR, and situates it in relation to current Belgian and European private law.

Ukrainian scientist Kharitonov says, that DCFR is seen as a project that can give new ideas to the ideas of European private law, which increases mutual understanding and promotes collective discussion of private law issues in Europe [6, p. 57].

The issues discussed include. contracts and other juridical acts, obligations and corresponding rights, multi-party relationships, interpretation of contracts, non-contractual liability, tort law, property law, security rights and transfer of movables, sales agreements and specific contracts such as commercial agency, franchise and distributorship, etc.

This is a unique and challenging book, one that has few to compare it to as it deals with important issues and evolutions in a directive and focused manner. Recommended and invaluable reading for both academics and lawyers who like to disrupt their own thinking and learn more by being challenged than having their beliefs confirmed.

Unlike domestic Ukrainian theorists of law and civilizes, the authors of DCFR do not focus on defining the concept of principles of law, establishing their circle, etc., but begin with a warning about the possibility of different use of the term "principles".

DCFR does not contain a definition of "priority principles". Probably because it is a term-concept, which is already defined, and its characteristics are a list of such principles. Among the priority principles of the greatest political importance is the reproduction of the protection of human rights, support of solidarity and social responsibility, preservation of cultural and linguistic diversity, protection and improvement of welfare, development of the internal market. At the same time, freedom, security, justice and efficiency, playing a dual role, also serve as basic and priority principles.

The four principles of freedom, security, justice and efficiency underlie the whole of the DCFR. Leading American jurist Frederick Pollock outlined the contours of this rights correlation in such a way: it is not possible to make any clear-cut division of the subject-matter of legal rules [10, p. 187].

Freedom is, for obvious reasons, comparatively more important in relation to contracts and unilateral undertakings and the obligations arising from them, but is not absent elsewhere. Security, justice and efficiency are equally important in all areas. The fact that four principles are identified does not mean that all have equal value. Efficiency is more mundane and less fundamental than the others. It is not at the same level but it is nonetheless important and has to be included. Law is a practical science. The idea of efficiency underlies a number of the model rules and they cannot be fully explained without reference to it. Despite the strong arguments in favor of his pyramidal vision, Jeremy Kessler and Charles Sabel tend not to account for the emerging law of guidance, and the reality of uncertainty to which it responds, points toward a different, and more fallibility, that routinely invites challenges to its technical and political authority, and that continually responds to these challenges with reasons that are legible to the courts and to the public at large [7, p. 191].

At one level, freedom, security, and justice are ends in themselves. People have fought and died for them. Efficiency is less dramatic. In the context of private law, however, these values are best regarded not as ends in themselves but as means to other ends – the promotion of welfare, the empowering of people to pursue their legitimate aims and fulfil their potential [5, p. 314].

Unlike Ukrainian theorists of law and civilians, the authors of the DCFR project do not focus on defining the concept of principles of law, establishing their scope, etc., but begin by warning about the possibility of different use of the term "principles".

In many cases, the development, regulatory impact assessment and adoption of national legislation can take months, if not years. In addition, their development should be preceded by an in-depth study of the consequences for the Ukrainian economy and, in particular, the local business community. Additional difficulties may arise when deciding on the distribution of responsibilities between government agencies in the

implementation of new legislation. When these factors are taken into account, annual planning turns out to be insufficient; you need to have a plan that includes both short and medium-term priorities. Therefore, multi-year planning for the approximation of legislation is recommended.

Conclusion

According to the research results, Ukrainian private law principles are in need of improvement according to European private law principles in order to provide full protection of human rights and freedoms. One of the obligations imposed on the Ukrainian legislator is a timely and comprehensive approximation of national legislation to dozens of EU regulations listed in the annexes to the Association Agreement and other international treaties between Ukraine and the EU and political documents.

The European law makers' quest for general principles is, on the one hand, fully in line with the attempt by theorists to explain and justify contract law in terms of fundamental principles and underlying values. The social movements that began the journey of the human rights and legal principles and direct interaction across all the atypical cases featured in the research of Tifen et al. did not prioritize their work based on the scale or commercial potentialities of the juridical contractions alone [11, p. 2].

The principles specified by us, in our opinion, constitute the main content of domestic private law and can pretend to be the principles of the industry. At the same time, the list given by us should not be considered as final and exhaustive; in the course of subsequent studies, other basic foundations for regulating private relations with a foreign element may be established, the content and formulation of specific principles may be clarified.

Also results show that Ukrainian legislation does not contain a precise statement of the principles of private law. However, there is a clear separation of principles according to private law fields as civil or labor law. Analysing Ukrainian private legislation, we came to the conclusion, that the principles of civil law most extensively reveal the essence of all the principles of private law. A relatively recent form of animal activism, as it was pointed out by Visa Kurki, is lawsuits aiming to declare some animals as legal persons [8, p. 47].

Ukraine is obliged to harmonize, at least in part, its national legislation up to hundreds of EU regulations from many branches of law. These include key industries such as customs law, labor law, financial services, consumer protection, environmental protection and many others. Legislative work of this magnitude cannot be done in a hasty and hasty manner and requires thorough and proper planning. This requires a very good knowledge of the sources of EU law, its origins, objectives and fundamental principles, as well as a proper understanding of the structure and interpretation of EU law. These Guidelines provide such information in a simple manner, with many examples and practical tips for day-to-day work.

According to the above mentioned, it can be argued that there are significant differences in the construction of the EU legal system and the Ukrainian legal system, but their comparative analysis contributes to the search for optimal models of the internal

structure of law and borrowing from the national legal system positive experience of European countries in this direction. Today in Ukrainian jurisprudence there are unresolved issues of systems, elements and principles of private law. It means that the problem of creating a science-based theory of private law, which reflects to its structure, functions and methodology, according to the study of the concept and system of private law is, relevant, timely and necessary. Legislation should be a highly organized, integral, hierarchical system. And as a result of the development and dynamism of public relations, the constant reform of the legislative system, gaps appear in the legislation. However, it is possible to identify specific ways to eliminate and overcome gaps in legislation.

References

1. Alekseev S.S. (1980) Law and legal system. Jurisprudence. No. 1. Pp. 27-34.
2. Alekseev S.S. (1998) The most sacred thing that God has on earth. Immanuel Kant and problems of law in the modern era. M.: Publishing house NORMA. 416 p.
3. Beluga. Y. (2013). Actual problems of definition of system of private law [Current problems of defining the system of private law] Scientific Works of National Aviation University. Series: Law Journal № 1(26). Pp. 85-89. [in Ukrainian]
4. Bergel J.-L. (2000) General theory of law / Under total. ed. Danilenko: Per. with fr. M.: Publishing house NOTA BENE. 576 p.
5. Draft Common Frame of Reference (2009). Principles, definitions and model rules of European private law: draft common frame of reference (DCFR). Full Edition. Prepared by the Study Group on a European Civil Code and the Research Group on EC Private Law (Acquis Group) /Ed. by Christian von Bar and Eric Clive. Vol. I-VI. Munich. Pp. 313-334. [in English]
6. Kharitonov E.O. (2015) Principles of DCFR as a basis of the modern concept of private law of the EU / E/. O. Kharitonov. Bulletin of the Southern Regional Center of the National Academy of Legal Sciences of Ukraine. № 4. Pp. 57-63. [in Ukrainian]
7. Kessler J., Sabel C. The Uncertain Future of Administrative Law. Daedalus. Vol. 150, No. 3 (Summer 2021), Pp. 188-207.
8. Kurki V. Legal Personhood and Animal Rights. Journal of Animal Ethics. Vol. 11, No. 1 (Spring 2021), Pp. 47-62.
9. van Loon F. Codifying Jus in Bello Spatialis – The Space Law of Tomorrow. Strategic Studies Quarterly. Vol. 15, No. 1 (SPRING 2021), Pp. 10-27.
10. Pollock F. Divisions of Law. Harvard Law Review. Vol. 8, No. 4 (Nov. 26, 1894), pp.187-199.
11. Tiffen P., Williams G., van Zwanenberg P. Atypicality: foundational principles making trade fairer. Journal of Fair Trade. Vol. 2, No. 1 (June 2020), Pp. 1-3.
12. Tiunov O. I. (2017) Interpretation of the norms of European humanitarian law in the Russian legal system. Russian and European human rights systems: correlation and harmonization problems: collection of articles. articles. N. Novgorod, 200. Pp. 167-185.
13. Tsyvilnyi Kodeks Ukrayiny [Civil Code of Ukraine] Ukraine: Law No. 177-IV, Civil Code of Ukraine, 16 January 2003 <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text> (accessed on 02.12.2021)

Dreptul la participare și dreptul la libera asociere în mediul online

Alina Tamazlîcaru

*Universitatea de Stat din Moldova,
Facultatea de Drept, Chișinău, Republica Moldova
atamazlicaru0@gmail.com*

Abstract

We notice a continuous trend of digitization of all possible systems: educational, economic, legal, etc. Thus, I consider it imperative to approach the subject related to the manifestation of some fundamental rights, enshrined in the Constitution of the Republic of Moldova itself, in the online environment. My presentation highlights the need for knowledge, there are possibilities to manifest the right to participate and the right to associate in the online environment, especially now, when we are not in a complicated pandemic situation, when these rights are limited by restricting the number of people in a room / space.

Keywords: *globalization, participation, free association, online environment, e-government, pandemic COVID-19, dematerialization of law, limitation*

Scopul

Această lucrare are drept scop elucidarea importanței respectării drepturilor omului și în mediul online (virtual), în special în perioada de izolare totală sau parțială, generată de pandemia COVID-19. Există pârghii reale de a realiza dreptul la participare, dreptul la asociere și dreptul la protest în mediul online, statul având obligația pozitivă de a oferi aceste pârghii cetățenilor, creând portaluri oficiale în acest sens. Aceste drepturi trebuie limitate în unele cazuri, chiar și în mediul online, iar scopul acestui demers științific este de a promova și a accentua posibilitatea realizării acestor drepturi online. La fel, facem un apel către autoritățile publice de a realiza o companie de publicitate a serviciilor oferite menită să faciliteze procesul realizarea drepturilor sus-menționate.

Societatea informațională se caracterizează prin predominanța proceselor informaționale bazate pe tehnologia informației și comunicației care conduc implicit la reconceptualizarea și reingineria sistemelor care oferă servicii și produse de informare. În acest context, specificarea noilor metode de organizare a activității, a muncii de integrare

a noilor competențe pentru colectarea, prelucrarea, organizarea și comunicarea informației devine o cerință indispensabilă a eficienței și eficacității unei structuri¹. Procesul de digitalizare și dematerializare a diverselor domenii, inclusiv cel al dreptului impune și necesitatea reglementării acestora de către legislație.

Dreptul la internet este un mecanism, instrument, prerogativă pentru manifestarea celorlalte drepturi conexe, ca: libertatea de exprimare, dreptul de acces la informație, dreptul de asociere, dreptul la intimitate, dreptul la participare, dreptul la socializare etc. În același context, statul sau autoritățile publice sau private implicate în furnizarea serviciilor sunt obligate să asigure garanții în exploatarea drepturilor sus- indicate, eforturile acestora urmând a fi concentrate în special asupra asigurării securității conversațiilor, informațiilor gestionate prin intermediul platformelor online, accesului nediscriminatoriu, preîntâmpinării și penalizării cazurilor de abuz². Analizând concepțiile doctrinarilor naționali, americani, români, ruși privind corelația dreptul și Internet-ul, putem ajunge la concluzia că părerile savanților se despart. Unii susțin că „dreptul în Internet” constituie o nouă direcție independentă a științei juridice, inclusiv a teoriei statului și dreptului, iar obiect al studierii acestuia este ansamblul normelor de drept (inclusiv ansamblul normelor morale și etice ce decurg din ele), care reglementează relațiile în spațiul virtual și conțin dispoziții care se referă la activitatea informațională în Internet³.

Drepturile omului se aplică în aceeași măsură și offline și online. În 2012, Consiliul Națiunilor Unite pentru Drepturile Omului a făcut o afirmație istorică cum că aceleași drepturi pe care le au oamenii offline trebuie protejate și online⁴. Drepturile omului sunt cel mai bine respectate și apreciate atunci când le cunoaștem, le susținem și le aplicăm în viața noastră. Acestea nu pot fi protejate doar prin măsuri legale. La fel, au fost elaborate un șir de acte, teze, principii care ar facilita manifestarea drepturilor fundamentale în mediul online. Printre acestea putem remarca cele „10 drepturi și principii pentru Internet” care au fost elaborate de către Coaliția Dinamică pentru Drepturi și Principii ale Internetului (Internet Rights and Principles Dynamic Coalition – IRP), o rețea deschisă ce reunește indivizi și organizații care promovează, prin activitatea lor, respectarea drepturilor omului în mediul online. De asemenea, trebuie întreprinse acțiuni pentru garantarea faptului că Internetul funcționează și evoluează într-o manieră care permite exercitarea și respectarea drepturilor omului. În sprijinul realizării acestei viziuni asupra unui Internet care are la bază drepturile omului, au fost definite următoarele 10 drepturi și principii: Universalitate și egalitate, Drepturi și dreptate socială, Accesibilitate, Exprimare și asociere, Viața privată și protecția datelor cu caracter personal, Viață, libertate și securitate, Diversitate, Acces nediscriminatoriu, Standarde și reglementare, Guvernanță⁵.

¹ Drăgănescu M., *De la societatea informațională la societatea cunoașterii*. București, Ed. Tehnică, 2003, p. 35.

² Mocanu Veronica, *Drept Informațional, Ghid Metodic*, CEP USM, Chișinău 2019, p. 42.

³ Irina Țonova, *Dreptul în cadrul Internetului*, Revista Națională de Drept nr. 10-12, Chișinău 2009, p. 184.

⁴ Spuneți părerea despre drepturile tale online!, Kit de acțiune pentru adolescenți, p. 9 https://oradnet.ro/docs/Teen_Action_Kit_RO.pdf. Accesat: 14.04.2021.

⁵ 10 drepturi și principii pentru Internet, <https://www.accessnow.org/cms/assets/uploads/archive/docs/10-principles-Romanian.pdf>. Accesat: 14.04.2021.

Studiul nostru abordează doar dreptul la participare și dreptul la asociere în mediul online. Dar până a trece la conținutul propriu-zis, considerăm oportun de a defini principalele concepte din titlul articolului și anume: libertatea de asociere este dreptul de a constitui, de a adera și de a refuza aderarea la o asociație prin intermediul platformelor online. Comisia Națională pentru Resurse de Tineret din SUA definește participarea drept „implicarea în acțiuni responsabile, provocatoare, care răspund unor nevoi reale, cu ocazia planificării și/sau luării deciziilor asupra altora, într-o activitate a cărei impact sau consecințe se extind asupra altora⁶.

Dreptul la participare. Dreptul fiecărui cetățean de a participa la treburile publice, de a vota și de a fi ales și de a avea acces egal la serviciile publice, este stabilit în Declarația Universală a Drepturilor Omului (DUDH) și garantat și protejat legal în temeiul articolului 25 din Convenția internațională – Pactul privind drepturile civile și politice, care stabilește obligațiile juridice obligatorii pentru 167 de state, dreptul la participare, la desfășurarea afacerilor publice se aplică „oricărui cetățean fără excepție”.

În ultimele 2 decenii, Internetul s-a dezvoltat ca o platformă majoră pentru comunicare și exprimare, prin intermediul căreia se amplifică vocile întregii populații globului pământesc în general și a cetățenilor din anumite state, în particular. Platforme participative/rețelele de socializare reprezintă niște instrumente comune pentru cetățeni întru a-și face auzite vocile online și offline, aceste exprimări de opinie permite persoanelor cu interese comune să împărtășească idei, concepții, critici, să colaboreze sau să coordoneze activități. Pentru cei care sunt norocoși să o acceseze, rețeaua deschisă și globală (network) a oferit posibilitatea majoră, dar și un potențial imperios întru o mai mare și mai accesibilă implicare incluziune în chestiuni publice (e-participare) și o platformă pentru indivizi care pot și trebuie să influențeze deciziile ce ar putea schimba chestiunile în societate.

Internetul a devenit un instrument, datorită căruia cetățenii pot participa activ la construirea și consolidarea societăților democratice. Autoritățile internaționale au recomandat statelor membre de a elabora și implementa strategii de e-democrație, e-participare și e-guvernare, folosind tehnologia informației și comunicațiilor (TIC) în cadrul dezbaterilor și proceselor democratice în raporturile dintre guvern și societatea civilă, dar și în contextul furnizării serviciilor publice. Comitetului de Miniștri statelor membre încurajează utilizarea TIC de către cetățeni (inclusiv forumurile în mediile online, blog-uri, dezbateri politice on-line, mesagerie instant și alte forme de comunicare între cetățeni) și angajarea în activități de dezbateri democratice, e-activism și e-campanii, ca să-și exprime preocupările, ideile și inițiativele, ca să promoveze dialogul și deliberările cu reprezentanții și guvernul, precum și pentru a monitoriza activitatea funcționarilor și a politicienilor cu privire la chestiunile de interes public⁷.

⁶ Începem cu TINERI, GHID pentru participarea tinerilor în comunitate, realizat în cadrul proiectului „Participarea efectivă a adolescenților în politicile de tineret”, susținut de Reprezentanța UNICEF Moldova și dezvoltat de Consiliul Național al Tineretului din Moldova, Chișinău, 2019.

⁷ GHIDUL DREPTURILOR OMULUI PENTRU UTILIZATORII DE INTERNET Instrumente juridice, Recomandarea CM/Rec(2014)6 a Comitetului de Miniștri către statele membre cu privire la Ghidul drepturilor omului pentru utilizatorii de Internet și expunerea de motive adoptat de Comitetul de Miniștri, 2014, p. 32.

În acest context, trebuie să menționăm că în 2010, Guvernul Republicii Moldova a lansat procesul de e-Transformare a guvernării, fiind creat Centrul de Guvernare Electronică, instituție publică, cu scopul îmbunătățirii guvernării prin aplicarea intensă a tehnologiilor informaționale⁸.

Dreptul libera asociere on-line. Avem dreptul la întruniri și asocieri pașnice cu alte persoane în Internet, dar puțini cunosc ce-i aceasta și cum se poate manifesta în mediul online. Internetul reprezintă un mijloc nou, o pârgie nouă pentru mișcările sociale în ultimii ani, atât ca instrument organizațional, cât și ca platformă pentru activism. S-au realizat și un șir de cercetări în baza asocierii online, astfel încât cercetătorii mișcărilor sociale s-au arătat foarte interesați de modul în care activiștii se organizează în mediul online, de interdependența dintre protestele online și „offline”. Impactul mișcărilor sociale, atât asupra activiștilor înșiși, cât și asupra politicilor și politicilor, formează un alt punct de interes pentru cercetătorii mișcării sociale.

Utilizatorul de Internet are dreptul de a se întruni și asocia pașnic cu alte persoane, prin intermediul Internetului. Aceasta include faptul de a forma, adera, mobiliza și de a participa la grupurile societății sau asociații sau sindicate folosind instrumentele oferite de Internet. Acest lucru se referă, de exemplu, la semnarea unei petiții de participare într-o campanie, sau orice altă formă de acțiune civică. Utilizatorul trebuie să aibă libertatea de a alege instrumentele necesare care să-i permită să-și exercite drepturile, cum ar fi paginile electronice, aplicațiile sau alte servicii. Exercițarea acestui drept nu este condiționată de recunoașterea formală a acestor grupuri de asociații sau a puterilor publice. Dreptul la protest, de asemenea, se aplică în mediul atât on-line cât și cel off-line. Protestele care au consecințe asupra publicului larg, precum perturbările sau blocajul accesului la clădiri, se încadrează în limitele de exercitare a libertății de întrunire în conformitate cu art. 11 al CEDO. Cu toate acestea, pot exista excepții, în special atunci când astfel de acțiuni provoacă întreruperi de servicii în mediul on-line, cum ar fi accesul neautorizat sau restricționat la o anumită pagină electronică sau în mediul on-line, sau manipularea conținutului digital fără autorizare. În cele din urmă, este important de a informa utilizatorul ca protestele în mediul on-line, care ar putea crea tulburări nu pot fi acceptate la fel de ușor⁹.

Datorită evoluției tehnologiilor, ia amploare și fenomenul Online Social Movement. Deci, mișcările sociale online sunt eforturile organizate pentru a promova un anumit obiectiv prin utilizarea noilor tehnologii de comunicații și informații, cum ar fi Internetul. În multe cazuri, aceste mișcări încearcă să contracareze publicul de masă, susținând că există o greșeală care ar trebui corectată. Mișcările sociale online s-au concentrat pe o gamă largă de probleme sociale și politice din țările din întreaga lume. În timp ce primele mișcări sociale au avut loc prin proteste și neascultare civilă, creșterea internetului a inaugurat numeroase mișcări sociale online, începând cu sfârșitul secolului al XX-lea.

⁸ Percepția, asimilarea și susținerea de către populație a e-Transformării Guvernării în Republica Moldova (Anul 2015) – https://idsi.md/files/final_raport_egov_2015_rom.pdf.

⁹ Ghidul Drepturilor Omului pentru Utilizatorii de Internet. Instrumente juridice, Recomandarea CM/Rec(2014)6 a Comitetului de Miniștri către statele membre cu privire la Ghidul drepturilor omului pentru utilizatorii de Internet și expunerea de motive adoptat de Comitetul de Miniștri, 2014, p. 31.

De atunci, mișcările sociale online au luat avânt la începutul secolului al XXI-lea și sunt acum una dintre cele mai răspândite forme de mișcare socială. [4] Structurile organizaționale și strategiile din spatele mișcărilor sociale s-au schimbat ca urmare a lumii online. Comunitățile online de pe rețelele sociale construiesc mișcări sociale, permițând conectarea persoanelor din întreaga lume să dezvolte o bază și să conștientizeze problemele. Internetul susține mobilizarea unui grup mai mare de oameni într-o perioadă mai scurtă de timp¹⁰.

Sumarizând cele spuse putem accentua că avem libertatea de a alege oricare pagină electronică, aplicație sau orice alt serviciu pentru a crea, adera, mobiliza sau participa la activitățile grupurilor de socializare și asociații, indiferent de faptul că acestea sunt sau nu oficial recunoscute de către autoritățile publice. Utilizatorul de Internet, de asemenea, trebuie să poată utiliza Internetul în scopul exercitării dreptului acestuia la formarea de și afilierea lui la sindicate. La fel, avem dreptul la protestul pașnic în mediul on-line. Cu toate acestea utilizatorul de Internet trebuie să fie conștient că se poate confrunta cu potențialele consecințe juridice în cazul în care protestele în mediul on-line conduc la blocaje, întreruperi ale serviciului sau la deteriorarea bunurilor altora. Avem libertatea de a folosi instrumentele disponibile în mediul on-line pentru a participa la dezbaterile politice publice locale, naționale și globale, inițiative legislative și la scrutinul public al proceselor de luare a deciziilor, inclusiv dreptul de a semna petiții și de a participa la elaborarea politicilor referitoare la modul de reglementare a Internetului¹¹.

Totuși trebuie să constatăm că e necesar de restricționat unele acțiuni pentru a evita anumite abuzuri, dar și încălcarea drepturilor altei persoane. Limitări ale acestor drepturi privesc următoarele aspecte:

- a) utilizatorul de Internet trebuie să fie conștient că se poate confrunta cu potențialele consecințe juridice în cazul în care protestele în mediul on-line conduc la blocaje, întreruperi ale serviciului sau la deteriorarea bunurilor altora;
- b) statele au obligația pozitivă de a crea un cadru juridic benefic instituirii și funcționării tuturor formelor de asociere¹².

Suntem privilegiați în Republica Moldova să avem o infrastructură TIC și produse digitale accesibile și eficiente atât în sectorul public, cât și în cel privat, care pot diminua substanțial riscul de infectare cu COVID19, scutind populația de drumuri inutile cu transportul public, de aflarea în spații aglomerate, de utilizarea hârtiei, a banilor în numerar etc. Paginile web utile în cazul studiului nostru sunt: portalul guvernamental al serviciilor publice <https://servicii.gov.md/>; portalul guvernamental de date; depunerea petițiilor online/e-petiții; portalul e-participare (<http://particip.gov.md/>) etc.¹³.

¹⁰ Online social movement – https://en.wikipedia.org/wiki/Online_social_movement. Accesat: 14.04.2021.

¹¹ Ghidul Drepturilor Omului Pentru Utilizatorii De Internet Instrumente juridice, Recomandarea CM/Rec(2014)6 a Comitetului de Miniștri către statele membre cu privire la Ghidul drepturilor omului pentru utilizatorii de Internet și expunerea de motive adoptat de Comitetul de Miniștri, 2014, p. 9.

¹² Dorel RUSU, CONȚINUTUL DREPTULUI LA ASOCIERE, Teoria și practica administrării publice, p. 356 https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/356_360_Continutul%20dreptului%20la%20asociere.pdf Accesat: 14.04.2021.

¹³ Infrastructură TIC și produse digitale accesibile și eficiente atât în sectorul public, cât și în cel privat, <https://www.egov.md/ro/communication/news/protejati-va-sanatatea-respectand-distanta-sociala-fizica-si-accesand-produse>.